

सहिद

SAHID WEEKLY साप्ताहिक

पदिय दायित्व पूरा नगर्नु भनेको
समाज र राष्ट्रको लागि धोखा हो ।

नेपाल सरकार
सूचना तथा सञ्चार मन्त्रालय
सूचना विभाग

वर्ष १४, अंक २६, पृष्ठ-६ ने.सं. ११३७ कौला गा. प्रतिपदा, वि. सं. २०७८ असोज २० गते शुक्रबार OCT 2017 मूल्य रु. ५।-

नेमकिपाको पूर्ण बैठक सम्पन्न

भक्तपुर । नेपाल मजदुर किसान पार्टीले आगामी मंसिर १० र २१ गते हुने प्रतिनिधिसभा र प्रदेशसभाको निर्वाचनमा भाग लिन घोषणापत्र तयार गर्न अध्यक्ष नारायणमान बिजुक्छे (रोहित) लाई जिम्मा दिएको छ ।

बुधबार बसेको पार्टीको केन्द्रीय समितिको बैठकले नेमकिपाका अध्यक्ष नारायणमान बिजुक्छे (रोहित) को संयोजकत्वमा घोषणापत्र तयारी समिति गठन गरेको हो ।

नेमकिपाका अध्यक्ष रोहितको अध्यक्षतामा भक्तपुरमा बसेको बैठकले निर्वाचनमा भाग

एमाले, माके र नशपा कम्युनिष्ट नै होइनन्-बिजुक्छे

भक्तपुर । नेपाल मजदुर किसान पार्टीका अध्यक्ष नारायणमान बिजुक्छे (रोहित)ले एमाले, माओवादी केन्द्र र नयाँ शक्ति पार्टी तीन वटै दल कम्युनिष्ट पार्टीहरू नभएको हुनाले मंगलबार तीन दलबीच भएको सहमतिलाई 'कम्युनिष्ट एकता' भन्नु गलत हुने बताउनु भएको छ । 'यो पूँजीवादी पार्टीहरूको तालमेल हो । यो कुनै सैद्धान्तिक एकता होइन । चुनावी तालमेल मात्र हो ।'

बुधबार

सञ्चारकर्मीहरूसँग कुराकानी गर्दै उहाँले तीन दलबीचको एकता भारतीय बिस्तारवादको हितमा

क्रमशः पृष्ठ ५ मा

लिने उम्मेदवार छनोट गर्ने जिम्मेवारी केन्द्रीय सचिवालयलाई दियो । बैठकले पार्टी सचिव प्रेम सुवालको संयोजकत्वमा केन्द्रीय निर्वाचन परिचालन समिति गठन गरेको छ ।

त्यस्तै निर्वाचनमा भाग लिन उम्मेदवारलाई दिइने पार्टीको औपचारिक पत्रमा पार्टीका सचिव प्रेम सुवालले हस्ताक्षर गर्ने भएको छ । बैठकले नेमकिपाको विधानअनुसार नेपाल क्रान्तिकारी युवा संघको केन्द्रीय समिति विघटन गरेको छ । जिल्ला पार्टी संगठनकै निर्देशनमा जिल्लाका युवा संगठनहरू परिचालन गर्ने बैठकले निर्णय गर्‍यो ।

समाजको विकृति हटाउन समुदायको भूमिका महत्त्व

पाँगा । 'समाजमा देखिने कूलत, चोरी, जुवा जस्ता विकृति हटाउन समुदायको भूमिका महत्त्वपूर्ण र आवश्यक छ', उक्त भनाई 'शान्ति सुरक्षा नागरिकको भूमिका' विषयक पाँगा जनसेवा माविमा असोज १३ गते शुक्रबार भएको अन्तरक्रिया कार्यक्रममा महानगरी प्रहरी वृत कीर्तिपुरका डिएसपी राजन चापागाईंले भन्नुभएको हो ।

वहाँले दशैँ तिहारको समयमा विकृति बढ्न सक्ने सम्भावनालाई कसरी सुरक्षा हुनेबारे अवगत गराउँदै प्रहरीको तर्फबाट सुरक्षा मामलामा कुनै पनि कमजोरी

नगर्ने बताउनुभयो ।

समाजले आवश्यक सुभाव प्रहरी कन्ट्रोल १०० मा डायल गरी सघाउन पनि आग्रह गर्नुभयो ।

सामुदायिक विकास समाज पाँगाको आयोजनामा सामुदायिक सेवा केन्द्र र सामुदायिक प्रहरी सेवा केन्द्रको कीर्तिपुरको सहयोगमा भएको कार्यक्रममा सामुदायिक सेवा केन्द्रका अध्यक्ष रविन्द्र बहादुर प्रधानले स्वागत गर्दै कार्यक्रमको औचित्यबारे प्रस्ट पार्नुभएको थियो ।

क्रमशः पृष्ठ ५ मा

कृषिमा विकास गर्न अन्वेषणको आवश्यकता

कीर्तिपुर । प्रोलिनोभा नेपाल र राराहिल मेमोरियल स्कूलको संयुक्त आयोजनामा बिहीबार राराहिल स्कूलमा 'कृषि विकासका लागि स्थानीय अन्वेषण' विषयक सेमिनार सम्पन्न भयो ।

कार्यक्रममा प्रमुख अतिथि प्रोलिनोभा नेपालका कोर्डिनेटर प्रा.डा. धर्मराज डंगोलले कृषिमा विकास गर्न

क्रमशः पृष्ठ ५ मा

पाण्डेछाप लनगोलका जनता जागे

कीर्तिपुर । कीर्तिपुर वडा नं. ६ पाण्डे छाप र लनगोलका जनताले सडक विकासको लागि जागेका छन् ।

कीर्तिपुर नपा वडा नं. ५ अन्तर्गत सडक जिर्ण भई धेरै जना दुर्घटनामा परेपछि स्थानीय वडाका जनताले तत्काल नयाँ पिच गर्न जागेका हुन् ।

कीर्तिपुर नगरपालिकाबाट १३ लाख र उपभोक्ता समितिबाट ४ लाख ५० हजार बेहोर्ने गरी ९१ मिटरको सडक अब व्यवस्थित गर्न लागेको हो ।

राराहिल-टौदह सडक उपभोक्ता समितिको सक्रियतामा

मर्मत तथा ढलान कार्य गर्न स्थानीयले ढुङ्गा फोर्ने, ढुङ्गा बिच्छ्याउने र ढण्डीको सम्पूर्ण

कार्य समेत जन श्रमदान गरेका छन् ।

दशैँमा बाटो खुल्ने गरी

स्थानीय सयौं जनाले विहान देखि नै श्रमदानमा जुटेका थिए ।

राराहिल, पाँगा, भाजंगलबाट टौदह जाने मुख्य बाटो जन्चोमा मर्मत र ढलान कार्यले सवारीमा जटिलता भएपनि केही दिन वैकल्पिक बाटो प्रयोग गरी निर्माण कार्यमा सहयोग गर्नुपर्ने स्थानीय उपभोक्ताले जनाएको छ ।

मर्मत कार्य गरिरहँदा सवारी ओहोरदोहोरले काम गर्न अष्ट्यारो भएकोले नगरपालिका ट्राफिक व्यवस्थापन समितिले नै आवश्यक सहयोग गरी वैकल्पिक बाटो प्रयोग गर्न सघाउन पर्ने पनि स्थानीयले गुनासो गरेका थिए ।

नेपालभाषा साहित्य तःमुँज्या (सम्मेलन) सम्पन्न

भक्तपुर । नेपाल भाषा साहित्य तःमुँज्या (सम्मेलन) भव्य रूपमा सम्पन्न भएको छ । दुई दिनसम्म भक्तपुरको योसिख्यमा सञ्चालित कार्यक्रममा राजनीतिज्ञ, बुद्धिजीवी, साहित्यकारलगायतले साहित्य वाचनका साथै साहित्य, कला, कूटनीति, जलस्रोत, राजनीति, र कानुनी व्यवस्थाकाबारे मन्तव्य राख्नुभयो ।

कार्यक्रमको दोस्रो दिन मंगलबार बोल्दै नेपाल मजदुर किसान पार्टीका अध्यक्ष नारायणमान बिजुक्छे (रोहित) ले मतसीमा राखेर विरोधी समाप्त पार्ने जालझेल भइरहेको भन्दै चीनले २० अर्ब दिएर एमाओवादी र एमाले पार्टी मिलाएको भन्ने हल्ला फैलाइएको तर यथार्थमा दुईतिहाइ बहुमतबाट संविधान संशोधन गराउन भारतले नै दुई पार्टीलाई मिलाएको धारणा

राख्नुभयो ।

शोषक वर्गको विरोधमा जनतालाई सचेत बनाउन निर्वाचनमा भाग लिनुपर्ने भन्दै अध्यक्ष रोहितले समाजविरोधी पार्टीबारे जनतालाई बताउनुपर्ने उल्लेख गर्नुभयो । उहाँले सोभियत समाजवादको विघटनको लागि पार्टीभित्र घूसपैठ भएको उदाहरण

दिदै नेपालका पार्टीहरूभित्र पनि गुप्तचर घुसेर अन्तरद्वंश गरिरहेको बताउनुभयो ।

नेमकिपाका केन्द्रीय सचिव एवम् सांसद प्रेम सुवालले पूर्वपदाधिकारीअन्तर्गत पूर्वसभासद तथा सांसदहरू, राष्ट्रपति तथा उपराष्ट्रपतिहरूलाई सुविधा दिनु गलत भएको भन्दै गएको

निर्वाचनमा भएका आचारसंहिता उल्लङ्घनका घटनाको छानबिनको निमित्त बनेको समितिको बैठकसमेत हुन नसकेको भन्दै खवप विश्वविद्यालयको विधेयक अगाडि नबढाएबाट शासक पार्टी जनविरोधी भएको पुष्टि हुने विचार राख्नुभयो ।

वरिष्ठ पत्रकार भैरव रिसालले शासक दलहरूका नेताहरूमा नैतिक पतन भएको उल्लेख गर्नुभयो ।

नेमकिपाका केन्द्रीय सदस्य एवम् सांसद अनुराधा थापामगरले संसदमा नेमकिपाले प्रखर प्रतिपक्षीको भूमिका निर्वाह गरिरहेको धारणा राख्नुभयो । उहाँले भारतीय विस्तारवादले योगको नाममा नेपालको आन्तरिक

क्रमशः पृष्ठ ५ मा

अन्तर्राष्ट्रिय ज्येष्ठ नागरिक दिवसमा ज्येष्ठ नागरिकहरूको सम्मान

पाँगा । असोज १५ गते अर्थात् अक्टोबर १ अन्तर्राष्ट्रिय ज्येष्ठ नागरिक दिवसको दिन हो । यहि अवसरमा ज्येष्ठ नागरिक सेवा केन्द्र पाँगाद्वारा कीर्तिपुर नपा वडा नं. ५ र ८ पाँगाका भिमरथारोहण गर्नुभएका १६५ जनालाई सम्मान गरिएको थियो ।

सम्मान कार्यक्रममा

प्रमुख अतिथि युवा तथा खेलकुद मन्त्री राजेन्द्र कुमार केसी, कीर्तिपुर नपाका उपप्रमुख सरस्वती खड्काले सम्मान गर्नुभएको थियो ।

त्यसक्रममा प्रमुख अतिथि मन्त्री केसीले ज्येष्ठ नागरिकहरूको सेवा गर्ने कार्यमा कार्यरत संस्थालाई धन्यवाद दिदै

क्रमशः पृष्ठ ५ मा

ऐतिहासिक जनअन्दोलन २०४६ चैत्र २० गते शहादत अमर सहिद

लनबहादुर महर्जन
वि.सं. २००६ माघ

हिराकाजी महर्जन
वि.सं. २०१७ माघ

राजमान माली
वि.सं. २०२५ मंसिर

राजेन्द्र महर्जन
वि.सं. २०३० चैत

सहिद साप्ताहिक

वर्ष १४, अंक २६, २०७४ असोज २० गते शुक्रबार

शंखापुर प्रकाशन समूहको लागि

सम्पादक/प्रकाशक: नारायण महर्जन

कम्प्यूटर टाइप/सेटिङ्ग: सहिद डेस्कटप

सम्पर्क कार्यालय: जहुँ हिटी युवा क्लब - ११

पाँगा, कीर्तिपुर, फोन नं. ४३३०५८३, ९८४१४३६०२२

E-mail:- kipushahid@hotmail.com

kipushahid@gmail.com

www.kipushahid.blogspot.com

मुद्रण : शर्मिला प्रिन्टर्स, डल्लु, काठमाडौं

सम्पादकीय...

फोहोरको कन्टेनर ठूलो बनाइँदै

एउटा उखान छ, “नङ्गा नाच्नेको हजार दाउ” जसको लाजशरम, इमानदार नैतिकता केही हुँदैन।

नेपालको राजनीतिक वृत्तमा जो पटकपटक सत्तामा पुगे त्यो उखानलाई चरितार्थ गर्दै आइरहेको छ।

राजनैतिक पार्टी या दल दर्शन, सिद्धान्त र विचारबाट प्रेरित हुन्छ तर नाङ्गै नाचन पल्किसकेकालाई दर्शन, सिद्धान्त र विचारको के आशा गर्ने।

पार्टी ठूलो बनाउने नाममा नैतिकता र इमानदारिता रद्दीको टोकरीमा फालिसकेका छन्। दल ठूलो बनाउन र चुनाव जित्न लुच्छा, तस्करी, भ्रष्टाचारी, गुण्डा सबै हुलेका छन्। भोज, नोटको परवाह छैन। जसबाट ठूलो सिट पनि जितेका छन्।

अब प्रदेश र प्रतिनिधिसभामा आफ्नो सत्ता स्वार्थ पूरा गर्न फोहोर कन्टेनरलाई ठूलो बनाइसकेका छन्।

जबजबाट सत्तामा पुगेका एमाले र जनयुद्धबाट सत्तामा पुगेका माओवादी केन्द्र र पटकपटक चिप्लिएर नयाँ बनेका नयाँ शक्ति पार्टी चुनावी तालमेल गरेर गाँसेगुँसे एकै नासे बनेका छन्।

दुई तिहाई बहुमत ल्याई राष्ट्रपति प्रचण्ड, प्रम ओली बन्ने गुह्य समझदारी र नयाँ ढंगले भारतलाई खुसी पार्न संविधान संशोधन गर्नेसम्मको कुरा मिलेपछि ‘काले’ दाईको इसारामा एक भएका छन्। हेरौं यो भ्यागुताको धार्नी कहिले पुग्ने हो।

यस गठबन्धनलाई नेमकिपाका अध्यक्ष नारायणमान बिजुक्छेले ‘गधालाई सिरक ओढाएर हात्ति हो’ भनेर भ्रम फैलाएको र एमाले, माके र नशपा कम्युनिष्ट नभएको, यदि साँचो कम्युनिष्ट भएको भए सैद्धान्तिक रुपले मेल हुनुपर्ने बताए भने राजमोका अध्यक्ष चित्र बहादुर केसीले नेकपा माओवादी क्रान्तिकारीका अध्यक्ष मोहन वैद्यले “अवसरवादीहरुको मेल” भनेर टिप्पणी गरेका छन्।

आखिर फोहोर जतिसुकै ठूलो कन्टेनरमा राखेपनि फोहोर फोहोर नै हुन्छ। इमानदारी पनि फोहोरमै पर्लान् सचेत होऔं।

सिक्किम विलयपछि त्यहाँका नेपालीमूलका नेताहरु यसरी पछुताए

पाकिस्तान टुक्राएर देशभरिबाट स्यावासी बटुलेपछि इन्दिरा गान्धी सिक्किमलाई भारतमा गाभेर आफ्नो राष्ट्रिय हित अझ सुरक्षित गर्ने अभियानमा लागिन्। तिब्बत र भारतको बीचमा पर्ने यो भूखण्ड कुनै समय स्वाधीन, भए पनि यसबेला विश्वमा प्रचलित मान्यता अनुरूपको ‘स्वतन्त्र राष्ट्र’ थिएन र वैधानिक रूपमा ‘भारत संरक्षित राज्य’ थियो।

भारत गणतन्त्र हुँदा पनि त्यहाँ राजतन्त्र थियो। राजा (चोग्याल) तिब्बती मूलका थिए। उनको पारिवारिक र भावनात्मक सम्बन्ध तिब्बतसँग बढी नजिक थियो। त्यहाँका कतिपय गुम्बाहरु आफूलाई तिब्बतको पोताला दरबारद्वारा संरक्षित ठान्दथे। तर, जनसंख्या भने नेपालीको बढी थियो। आर्थिक गतिविधि, शिक्षा र विकासको काममा नेपालीको प्रभावशाली भूमिका थियो।

तत्कालीन सिक्किमका राजा र रानी

नेपालीहरु स्वभावतः तिब्बतभन्दा भारतप्रति ज्यादा सद्भावना राख्दथे। भारत स्वतन्त्र भएपछि पहिले बेलायतीहरुले गरिआएको अभिभावकत्वको जिम्मेदारी भारतले पायो। भारतले सिक्किमलाई ‘विशेष दर्जा’ दिँदै त्यहाँ राजनीतिक सल्लाहकार नियुक्त गर्‍यो, परराष्ट्र, सुरक्षा र सञ्चार सम्बन्धमा भारतको अधिकार हुने सन्धि भयो। त्यसपछि शासनप्रणालीमा जनसहभागिता बढाई लोकतन्त्रीकरण गर्दै जान राजालाई दबाव दिइयो। यसो गर्दा नेपालीहरु बढी लाभान्वित हुन्थे।

किंगमालाई बन्दुक
भारत कालान्तरमा आफ्नो देशको लागि खतरा बन्न सक्ने आशंका सिक्किमका शासकहरुले त्यसअघि नै गरेका थिए। त्यसैले उनीहरु भित्रिभित्रै नेपाल, भुटान र सिक्किम सम्मिलित ‘हिमाली संघ’ बनाउने चाहना राख्दथे। त्यो यथार्थबाट भारत अनभिज्ञ थिएन। भारतमा लोकतन्त्रको उदयपछि सिक्किमी जनताले पनि आफ्नो अधिकारप्रति चासो लिन थाले। पार्टी खोले। सत्तामा सहभागिता खोजे।

यसरी सिक्किममा राजा र जनताबीच द्वन्द्व चर्किरहेको अवस्थामा सन् १९६० तिब्बतलाई चीनले कब्जा गर्‍यो। चीन यसरी सिक्किमको सीमासम्म आउँदा भारत भ्रष्टिक्रय र सीमामा सुरक्षा चौकीहरु थपनुका साथै गान्तोकमा पनि सैन्य बल बढायो। परिणामस्वरूप, भारतले सिक्किम खाने चर्चा हुन थालेपछि तत्कालीन प्रधानमन्त्री जवाहरलाल नेहरूले भने, ‘यदि सिक्किम जस्तो सानो देशलाई हामीले बल प्रयोगद्वारा अधीनमा गर्‍यौं भने त्यो एउटा किंगमालाई बन्दुकले उडाइ दिनुजस्तै हुनेछ।’

त्यसताका नेहरू ‘भारत-चीन भाइ-भाइ’को नारा लगाइरहेका थिए। दुई देशबीचको सम्बन्ध त्यति खराब थिएन।

१९६२ को युद्धपश्चात् चीनसँग शत्रुवत् सम्बन्ध रहेपछि भारत सिक्किम-सन्दर्भमा पनि

ज्यादा गम्भीर भयो। चीनले सीमावर्ती क्षेत्रमा सैन्य गतिविधि बढाइरहेको तथा चोग्याल भारतको रिसले चीनसित निकट हुन थालेको समाचार बाहिर आयो। अर्कोतिर, लोकतन्त्रवादीहरु राजाविरुद्ध संगठित भई संघर्ष अघि बढाए। यस क्रममा उनीहरुले भारतसँग सहयोग मागे। भारतबाट समर्थन सहयोग पनि पाए।

त्यस सिलसिलामा एउटा दलका नेताहरुले त दिल्लीमा बैठक गरी ‘चोग्यालको गुलाम हुनुभन्दा सिक्किमलाई भारतमा गाभ्नु राम्रो हुने’ निर्णय गर्दै यसका लागि अग्रसर हुन भारत सरकारलाई अनुरोध गरे। तर, आम नागरिक र लोकतन्त्रवादी नेताहरु व्यवस्थामात्र परिवर्तन गर्न चाहन्थे, विलय होइन। पछि ‘देशबेचुवा’ भनी बदनाम भएका काजी लेन्डुप दोर्जी, रामचन्द्र पौडेल, चरबहादुर खतिवडा आदि पनि यही पक्षमा थिए।

चोग्याललाई तह लगाउन भारतीय प्रशासकसँग मिल्नुबाहेक विकल्प उनीहरुले देखेनन् र भारतीय प्रशासनले पनि उनीहरुलाई चारो हाल्दै आफ्नो जालमा पारिसकेका थिए। त्यसपछि भारतीय सशस्त्र प्रहरी (सीआइपी) ठूलो संख्यामा तैनाथमात्र गरिएन, राजाको नियन्त्रणमा रहेको सिक्किमका प्रहरीहरुलाई प्रभावविहीन बनाइयो। पूरा सिक्किममा सीआरपीले अघोषित रूपमा कब्जा जमायो।

अँग्रेजी देशे गुम्यो नबुझ्दा
सी आ र पी ले सुनियोजितरूपमा राजनीतिक प्रकरणमा पनि हस्तक्षेप गर्ने र राजावादीहरुलाई आतङ्कित पार्ने काम गर्‍यो। त्यस परिवेशमा भारतले मध्यस्थता गर्दै सम्पन्न गराएको सम्झौताअनुरूप भएको विधानसभाको चुनावमा लोकतन्त्रवादीहरु अत्यधिक संख्यामा विजयी भए।

राजाविरुद्धी नेताहरु भारतको दबाबमा सिक्किममा दिगो शान्ति, विकास र जनअधिकारका लागि एउटा विधेयक व्यवस्थापिकाबाट पास गर्न राजी भए। भारतले तयार पारेको उक्त प्रस्ताव अँग्रेजीमा लेखिएको थियो, जब कि विधानसभाका ३२ सदस्यमध्ये २० जना अँग्रेजी भाषा पटककै बुझ्दैनथे।

विधेयकको प्रतिलिपिसमेत सदस्यहरुलाई नदिई बैठकमा भारतद्वारा नियुक्त मुख्य कार्यकारी अधिकृत बीएस दासले सर्रर पढेर सुनाए। त्यसलगत्तै विधेयक निर्विरोध पारित भएको घोषणा गरियो। जनताले विधानसभा सदस्यहरुसमेतले पछि मात्र थाहा पाए। देशको प्रशासन सञ्चालनको काम भारतीय प्रशासकलाई सुम्पिइयो र सिक्किमलाई भारतमा विलय गर्ने कि नगर्ने भनी चाँडै जनमतसंग्रह गर्ने निर्णय भयो। त्यो निर्णय कार्यान्वयन गर्ने जिम्मेवारीसमेत भारतीय प्रशासनले लिएको थियो।

आतंकको छायाँमा जनमतसंग्रह

तदनुरूप केही समयमै

१४ अप्रिल १९७५ मा सीआरपीको आतंकको छायाँमा जनमतसंग्रह भयो। जसको परिणाम मतदानभन्दा पहिले नै स्पष्ट थियो। ९३ प्रतिशत मत विलयको पक्षमा रहेको घोषणा भयो। त्यसको एक महिनापछि संविधान संशोधन गरी १६ मेमा विधिवत् रूपमा भारतीय संघमा समावेश गरियो।

यसरी स्वतन्त्र अस्तित्वको लागि छुटपटाइरहेको, लामो इतिहास बोकेको, एउटा सार्वभौम देश राजा र जनताबीचको द्वन्द्वले गर्दा हाम्रो आँखामा बिलाएर गयो। राजाले जनतालाई समयमै अधिकार सम्पन्न बनाई राष्ट्रिय एकता कायम नगर्नाले राजतन्त्रमात्र समाप्त भएन, देशकै अस्तित्व लोप भयो। त्यस्तै, राजनीतिक दलहरुले परिस्थितिको मूल्याङ्कन र परिणामको आँकलन नगरी आँखा चिम्लेर संघर्ष चर्काउँदा कस्तो नतिजा आउन सक्छ भन्ने कठोर शिक्षा दिने घटना थियो त्यो।

आफ्नो मुलुकलाई यसरी इन्दिरा गान्धीले आफ्नो साडीको फुर्को बनाएपछि लोकतन्त्रकामी नेपाली भोटे, लेप्चा सबै भ्रष्टिकए। तर, उनीहरुसँग पश्चातापको सुस्केरा फाल्नुबाहेक कुनै विकल्प बाँकी थिएन।

बीपी कोइराला र सिक्किम विल

विलयको लगत्तै भारत सरकारले सिक्किम विधानसभाका अधिकांश सदस्यहरुलाई भारतले गरेको प्रगतिको अनुभूति गराउन विभिन्न क्षेत्रको भ्रमण गरायो। त्यस क्रममा उनीहरुको इच्छाअनुसार बनारस, सारनाथ भ्रमणको पनि कार्यक्रम थियो। त्यो टोलीमा आएका सदस्यहरु नरबहादुर खतिवडा पनि थिए। राजाविरुद्धी आन्दोलनमा अग्रणी भूमिका निर्वाह गरेका उनी त्यसबेला जल्दोबल्दो युवा नेता थिए। उनी बीपी कोइरालाबाट निकै प्रभावित रहेछन्। एकपल्ट बीपीलाई भेटिसकेका पनि रहेछन्।

बनारसको कार्यक्रम बनाउँदा उनले भ्रमण दलको संयोजक भारतीय अधिकारीलाई आफ्नो टोलीको भेट बीपीसँग गराउन आग्रह गरेछन्। ती अधिकृतले ‘कोइराला सारनाथमै बस्नुहुन्छ, सारनाथ घुमिसकेपछि समय उब्रिएछ र उहाँले समय दिनुभएछ भने कोसिस गरौंला’ भनेछन्। तर सारनाथको लागि छुट्याइएको समय त्यहाँको बौद्धस्तुपा घुमाउनमै समाप्त पार्न लागिएको र बीपीसँग सम्पर्क पनि नगरिएको संकेत पाएपछि खतिवडाले ‘म ट्वाइलेट गएर पाँच मिनेटमा आउँछु’ भनी सुटुक्क कोइरालाको निवासस्थान पुगेछन्।

खतिवडासँगको कुराकानी बताउँदै बीपीले भन्नुभयो- ‘हेर्नुस्, हामीलाई माननीय सदस्यज्यू भन्छन् बोलीमा सम्मान गर्छन्, तर व्यवहार कैदीको जस्तो गरेका छन्। उनीहरुकै खटनमा हिँड्नुपर्छ। हाम्रो सबै स्वतन्त्रता खोसेका छन्। देशै खोसे, अरू स्वतन्त्रताको के कुरा गर्नु?’ ‘स्वतन्त्रता र अधिकारको लागि

चोग्यालसँग लडाईं गर्दा आखिर देशै गुमाउनुपर्‍यो। भारतले ठूलो धोका दियो। हाम्रो देशै खाइदेला भन्ने लागेको भए हामी हरदयाल, बीएसलाल दास र अरू भारतद्वारा सिक्किममा नियुक्त प्रशासकलाई लखेटेर पठाइदिने थियौं। समयमै भारतको चाल बुझ्न सकिएन, हामीलाई ठूलो पछुतो छ।

इतिहासले पनि हामीलाई माफ नगर्न सक्छ। मलाई आत्मगलानी भइरहेको छ। मनको कुरा भन्ने मान्छे पनि कोही छैन। म त जता हेर्यो उतै ‘र’ को मान्छेमात्र देख्छु। जो देखे पनि यो पनि ‘र’ कै मान्छे होला जस्तो लाग्छ। विश्वास गर्ने कोही छैन। त्यसैले मनको पीडा भन्न, उकुसमुकुस पोख्न, भागेर तपाईं कहाँ आएको हुँ। म यहाँ आएर तपाईंलाई भेटेको कुरा म गोप्य राख्छु, उनीहरुलाई भन्दैनं! खतिवडाको कुरा उहाँले सुनाउनुभयो। उनी त्यहाँ २० मिनेट जति बसेछन्।

‘दिएको कफी पनि हतारहतारमा बीपीले हाँस्दै भन्नुभयो, फुफु गरेर मुख पोल्दा पोल्दै खाएर दौडिएर जानु अघि भने- तपाईं हाम्रो आदर्श हो, प्रेरणा हो। तपाईंले हाम्रो अभिभावकको भूमिका निभाउनुपर्दछ। म फेरिफेरि भेट्न आउँछु। हजुरसँग धेरै कुरा सिक्नु छ। सुन्नु छ। तर मेरो एउटा अनुरोध छ, भारतीयहरुको कुरा नपत्याउनु होला, यिनले हजुरलाई पनि धोका दिनेछन्। भारत त ब्वासो पो रहेछ। सिक्किम त खाए भने मौका परे नेपाल भन् किन छोड्थे। हजुरहरु होसियार हुनु होला, म यही भन्न आएको हुँ।’

भारतले सिक्किमलाई ‘नियन्त्रणमा राख्ने, विलय गरिनेहान्ने’ नीति परित्याग गरी अन्ततः कपटपूर्वक आफूमा गाँभ्नुको मुख्य कारक तत्व थियो- उसको सुरक्षा चासो। आफ्नो करेसाबारीमा ‘शत्रु’ ले आँखा गाडेपछि धैर्य टुटेभै त्यहाँ चीनको प्रभाव र गतिविधि बढ्न थालेको आभास पाउनासाथ उसले रणनीति फेरेको थियो।

नेपालमा पनि राजा महेन्द्रले भारतविरुद्धी भावनालाई प्रोत्साहन गर्ने, भारतीयहरुलाई अपमान गर्ने, लोकतन्त्रवादीहरुलाई भारतीय एजेन्ट भनी बदनाम गराउने तथा तिनको प्रभाव र गतिविधि निम्त्याउने एवं चीन समर्थक मानिने राजनीतिक कार्यकर्ताहरुलाई प्राथमिकता दिने नीति अपनाएको देख्दा भारतले कुनै पनि क्षण नराम्रोसँग भ्रमि्टने आशंका उत्पन्न भइरहेको थियो।

मण्डै सिक्किम बनेको अफगानिस्तान

पं. नेहरूजस्तो उदारवादी नेताले समेत हिमालयसम्म आफ्नो सुरक्षा-चासो हुने दाबी गरेको तथा बीपी कोइरालाले त्यसको प्रतिवाद गरेपश्चात् उनले आफ्नो भनाइ सच्याएको इतिहास सम्झनेहरु बढी सचेत हुनु स्वाभाविक थियो। सिक्किममा राजा र

क्रमशः पृष्ठ ३ मा

गणपूरक संख्या नपुगे पनि विधेयक पारित संसदमा निरंकुशताविरोधी नारा घन्कियो

काठमाडौँ । असोज ९ गते सोमबार संसदको कार्यसूचीमा १६ वटा विषय राखिएका थिए । बैठकमा ७ वटा विषय पेश भएपछि बाँकी कार्यसूची हटाएर १५ मिनेटका लागि स्थगित गरियो ।

बैठकमा राष्ट्रिय स्वास्थ्य विज्ञान प्रतिष्ठान विधेयक सांसदहरूलाई उपलब्ध नगराई पेश गरिएको थियो । गृहमन्त्री जनार्दन शर्माले विपद् व्यवस्थापन विधेयक, २०७४ दफावार छलफलको लागि प्रस्ताव पेश गरेको बेला ५९३ सांसदमध्ये १२८ जना मात्र उपस्थित थिए । कुनै प्रस्ताव निर्णयार्थ प्रस्तुत गर्न २५ प्रतिशत अर्थात् १४८ जनाको उपस्थिति आवश्यक थियो । नेपाल मजदुर किसान पार्टीका सांसद प्रेम सुवालले गणपूरक संख्या यकिन गरी निर्णयार्थ प्रस्ताव गर्न नियमापत्ति गर्नुभयो । गणपूरक हुँदा १६२ सांसद उपस्थिति भएको घोषणा गरियो र संसदमा हाँसो उठ्यो ।

प्रमुख प्रतिपक्षी एमालेका गंगालाल तुलाधर लागेर तयार गरिएको विपद् व्यवस्थापन विधेयक पारित गराउन एमालेले गणपूरक संख्यालाई आँखा चिम्ल्यो । यो प्रजातन्त्रविपरीत थियो । तत्पश्चात बैठक १५ मिनेटको

लागि स्थगित गरियो । दोस्रो बैठकमा मुलुकी देवानी संहिता विधेयक २०७४ निर्णयार्थ पेश हुँदा सांसद सुवालले गणपूरक संख्या यकिन गर्न नियमापत्ति गर्नुभयो । बैठकमा १२९ जना सांसदको उपस्थिति थियो तर गणना हुँदा १५१ जना भएको घोषणा गरियो । त्यसबेला नेकाका सचेतक चीनकाजी श्रेष्ठ नै सभामुखबाट गलत घोषणा भयो भनी बैठक स्थगित गर्नुपर्नेमा लागे ।

तर बैठक अघि बढ्यो । मुलुकी देवानी कार्यविधि विधेयक २०७४ निर्णयार्थ पेश हुँदा सांसद सुवालले गणपूरक संख्या यकिन गर्न पुनः नियमापत्ति गर्नुभयो । त्यसबेला संसदमा ८० जना सांसदमात्र उपस्थित थिए । यो यथार्थ चाल पाएका सभामुख घर्तिले सांसद सुवालले उठाउनुभएको नियमापत्तिलाई बेवास्ता गर्दै विधेयक पारित गर्न लागे । तत्पश्चात् नेमकिपाका सांसद प्रेम सुवाल र अनुराधा थापामगरले निरंकुशता मुर्दावाद, प्रजातन्त्रका हत्यारा मुर्दावाद, राजाका उत्तराधिकारी मुर्दावाद नारा लगाउँदै विरोध गर्नुभयो । सो विधेयक पारित गर्न सभामुखले बैठक पेश गर्दा सत्ता पक्ष नेका र माओवादी (केन्द्र) ले समर्थन गरे भने प्रतिपक्षी एमालेले

पनि मौन समर्थन गर्‍यो । सत्तापक्षले एमालेलाई विपद् विधेयक अगाडि नै पारित गर्ने र पछिका विधेयकमा गणपूरक संख्या नपुगे पनि पारित गर्ने सहमति गराएको प्रष्ट देखियो ।

त्यस्तै व्यवस्थापिका-संसदको सोमबार बसेको बैठकमा मुलुकी देवानी कार्यविधि (संहिता) विधेयक, २०७४ माथिको छलफलमा भाग लिँदै नेपाल मजदुर किसान पार्टीका सांसद अनुराधा थापामगरले सम्पत्ति कसले कसलाई दिने मुख्य कुरा होइन, प्रत्येक नेपालीका छोराछोरीको समान पहुँच पुऱ्याउनुपर्छ भन्नुभयो ।

उहाँले भन्नुभयो, ‘समाजवादउन्मुख संविधानको भावना जनताका हरेक आधारभूत आवश्यकतापूर्ति गर्ने दायित्व राज्यले लिँदै जानुपर्छ । पूँजीवादले व्यक्तिगत सम्पत्तिको वकालत गर्ने भएकोले पूँजीपति वर्गले व्यक्तिगत सम्पत्तिको विषय उठाउने गरेको छ ।

संसदमा कम्युनिष्ट नामधारीको बहुमत भएको तथ्याङ्कले देखाउँछ तर बहुमत जनताको हितमा विधेयकहरू ल्याइदैन । व्यक्तित्व विकासमा समान अवसरको बन्दोबस्त भए

सबै नेपाली योग्य र सक्षम हुने र सम्पत्ति सक्षमताले प्राप्त गर्न सक्नेछन् । सरकारले शिक्षा, स्वास्थ्य निःशुल्क गर्न, स्वदेशमै रोजगारीको व्यवस्था गर्न, सम्पत्तिको सीमाङ्कन गर्न र विदेशमा सम्पत्ति राख्न नपाउने बन्दोबस्त भएमा सम्पत्ति सम्पत्ति भनी काखी च्याप्नुपर्ने आवश्यकता नहुने र भ्रष्टाचार पनि कम हुनेछ ।

सरकारले तथ्याङ्कअनुसार गरिबीको रेखामुनि २१ प्रतिशत मानिस छन् । ती गरिब जनतालाई के दिने भन्ने विधेयकमा स्पष्ट छैन । सरकारका मन्त्रीसँग छ भने जवाफ दिनु पर्‍यो ।

उहाँले अगाडि भन्नुभयो, ‘म्यानपावर कम्पनीको नाममा बेचबिखनमा परेका नेपाली चेलीलाई यो विधेयकले सम्बोधन गरेको छैन । हुनेखानेलाई मात्र सम्बोधन हुने गरिबका छोराछोरी भेको पेटको आगो निभाउन बाध्य छन् । अहिलेको आन्दोलन पूँजीवादी आन्दोलन भएकोले सर्वसाधारणको पक्ष लिन सकेको छैन । भारतीय विस्तारवाद नेपालका स-साना सरकारी काममा पनि हस्तक्षेप गरिरहेको छ । नेमकिपा भारतीय विस्तारवादको सूक्ष्म व्यवस्थापन गर्ने कामको विरोध गर्दछ ।

तीन वैज्ञानिकलाई नोबेल पुरस्कार

सन् २०१७ को चिकित्साशास्त्र तर्फको नोबेल पुरस्कार तीन जना वैज्ञानिकहरूलाई संयुक्त रूपमा प्रदान गरिएको छ । कारोलिन्स्का प्रतिष्ठानस्थित नोबेल सभाले सोमबार जेफरी हल, माइकल रोसबास र माइकल डब्ल्यु योडलाई सो पुरस्कार दिने निर्णय गरेको हो । मुटुको चालको नियमित गतिमाथि आणविक संयन्त्रको आविस्कारका लागि उनीहरूलाई सो पुरस्कार प्रदान गरिएको हो । धेरै वर्षसम्म मानिसलगायत सबै जीवहरूमा हरेक दिनको नियमिततामा आफूलाई अनुकूल बनाउने आन्तरिक र

जैविक नियमित गति हुने तथ्य थाहा थियो । ‘जेफरी सी हल, माइकल रोसबास र माइकल डब्ल्यु योडले हाम्रो जैविक नियमित गतिको अध्ययन गरी र भित्रीको कार्यस्वरूप पत्ता लगाएका छन् । उनीहरूको अविस्कारले कसरी बोट-बिरुवा, प्राणी र मानिस आफ्नो जैविक गतिमा काम गर्छ भन्ने खोज गरेको छ । यसले पृथ्वीको विकासक्रमलाई बुझ्न सहज बनाएको छ ।’, नोबेल पुरस्कार सभाको वक्तव्यमा भनिएको छ । पुरस्कारको कुल रकम ११ लाख अमेरिकी डलर छ ।

सिक्किम विलयपछि.....

लोकतन्त्रवादीबीच भिन्नभिन्नै द्वन्द्व चलिरेकै अवस्थामा सन् १९७३ मा हाम्रै नजिकको अर्को अधिराज्य अफगानिस्तानमा त्यहाँको निरंकुश राजतन्त्रविरुद्ध राजाकै ज्वाइँ दाउद खानले सेनाको सहयोगले सत्ता पल्टाइदिए । राजा जहिर शाह विस्थापित भए । राजतन्त्र मासियो ।

तर, दाउदको शासन पनि धेरै टिक्न सकेन । छिमेकी महाशक्ति सोभियत संघ रूसको सहयोगमा बलियो हुँदै गएको एउटा जत्थाले उनलाई अपदस्थ गर्‍यो । विस्तारै त्यहाँ द्वन्द्व चर्किएर यस्तो अराजक र अस्थिर अवस्था उत्पन्न भयो कि सरकारले परिस्थिति नियन्त्रण गर्न औपचारिक रूपमै रसियन सेना हल्नु पर्‍यो । रूसी सेना पसेपछि अफगानिस्तान गृहयुद्धमा फस्‍यो । रसियन सेनालाई फिर्ता पठाउन अफगानी जनताले धेरै ठूलो संघर्ष र बलिदान गर्नुपर्‍यो ।

रूसी सेनाले कब्जा गरेपछि त्यसको प्रतिकारमा उत्रेका कतिपय समूह आतंकवादितर लागे । लामो समयदेखि अफगानिस्तानले हिंसा र आतंकवादको पीडा व्यहोर्नु परिरहेको छ । समृद्धिको दिशामा अघि बढेको एउटा सुन्दर मुलुक यसरी खण्डहरमा परिणत भयो ।

इन्दिराको आपत्काल

ओखलढुंगा-सोलुमा भएको पराजयको घाउ पुरिन नपाउँदै २०३२ असार ११ गते इन्दिरा गान्धीले भारतमा ‘आपतकाल’ लागू गरिन् । त्यो कदम भन्नाै भन्नाै राजा महेन्द्रले २०१७ पुस १ गते चालेको कदम जस्तै थियो । लोकतन्त्रलाई समाप्त पार्टीहरूमाथि विधिवत् प्रतिबन्ध लगाईन् । नागरिक पनि सिंगो मुलुकलाई बन्दी बनाइन् ।

जयप्रकाश नारायण, चन्द्रशेखर, जर्ज र फर्नान्डिज, अटलबिहारी बाजपेयी, मोरारजी देसाईसहित प्रमुख विपक्षी नेताहरूलाई रातारात पक्राउ गरियो ।

पार्टीका भ्रातृसंस्थाहरू प्रतिबन्धित भए । राजनीतिक सभा, जुलुस गर्न निषेध गरियो, मिडियामा सेन्सरसिप लागू भयो, वाक तथा प्रकाशन, स्वतन्त्रता हरण गरियो । देशमा ‘मण्डलेतन्त्र’ लागू भयो । सञ्जय गान्धीको नेतृत्वमा ‘भूमिगत गिरोह’ को बिगबिजी चल्‍यो । विश्वको सबैभन्दा ठूलो लोकतन्त्रलाई अधिनायकवादको ग्रहणले ग्रस्त पाऱ्यो । सर्वत्र अँध्यारै अँध्यारो । कुनै पनि कुनाबाट अलिकति पनि उज्यालो आइरहेको थिएन ।

केही समयअघि भएको लोकसभाको निर्वाचनमा इन्दिरा गान्धीलाई जिताउन सरकारी अधिकारीको प्रयोग भएको तथा चुनाव निष्पक्ष नभएको दाबी गर्दै पराजित प्रत्यासी समाजवादी नेता राजनारायणले दिएको रिटमा इलाहावाद उच्च न्यायालयका न्यायाधीश जगमोहन लालले आफ्नो निर्वाचन बदर गर्दै ६ वर्षसम्म चुनाव लड्न नपाउने आदेश जारी गरेपश्चात् पदत्याग गर्नुपर्ने दबाब र अवस्था आएपछि प्रधानमन्त्री श्रीमती गान्धीले ‘इमर्जेन्सी’ घोषणा गर्दै त्यो दुस्साहसिक र अधिनायकवादी कदम चालेकी थिइन् ।

जेपी र समाजवादी नेताहरूसँग बीपीको विशेष सम्बन्ध भएकाले सरकारले निहुँ पायो भने हामीमाथि पनि कारबाही गर्न असम्भव नभएकाले बीपी भन् संयमित हुनुपर्ने अवस्था उत्पन्न भयो । उनीप्रति सद्भावना राख्ने र सहयोग गर्ने कोही मानिस बाँकी

थिएनन् । कोही थुनिए, कोही भूमिगत भए ।

सिक्किम विलयपछि रामचन्द्रको पश्चाताप

गान्तोक गएको बेला मैले सिक्किमका नाम सुनेका पुराना र नयाँ सबै नेता र बुद्धिजीवीहरूलाई भेटेर त्यहाँको इतिहास एवं वर्तमान दशा-दिशा बुझ्ने प्रयत्न गरेँ । विलयको बेला सत्तामा रहेकाहरूलाई जनताले ‘देश बेचुवा’ को कालो टीका लगाएर राजनीतिक मैदानबाट धपाइसकेका रहेछन् ।

राजतन्त्रको उन्मूलन लगत्तै रानी होप कुक, जो विवाहपूर्व अमेरिकी नागरिक थिइन्, चोग्याल नामग्याललाई छोडेर माइती देश गइन् । चोग्याल विस्थापित भए । विलय हुने बेलाका मुख्यमन्त्री काजी ल्हेन्दुप दोर्जी अर्को चुनावमा पराजित भएपश्चात् पश्चातापको आँसु भाँदै सिक्किम छोडेर स्थायी रूपमा कालिडपोडमा बसिरहेका थिए ।

पछि, मंगलधाम मन्दिर उद्घाटनको अवसरमा कालिडपोड गएको बेला उत्सुकतावश मैले काजीलाई भेटेर लामो अन्तरवार्ता लिएको थिएँ । विद्वान राजनीतिज्ञ मानिने रामचन्द्र पौडेल राजनीति छोडेर जोगीजस्तो भएका थिए । कुनै समय अत्यन्त प्रभावकारी राजनीतिक भाषण गर्ने उनी नैतिक शिक्षाको प्रचारप्रसार र गीता प्रवचनमा लागेका थिए । भरत कोइराला र स्थानीय पत्रकार शिव प्रधानका सहयोगले उनीसँग भेट भयो । मैले प्रकाशित गरिएको ‘साप्ताहिक विमर्श’ का उनी नियमितजस्तै पाठक रहेछन् । त्यसबेला ‘विमर्श’ सिक्किम, दार्जिलिङ, सिलिगुडी र गुवाहाटीमा पनि बिक्री-वितरण हुन्थ्यो । त्यस भेगका थुप्रै मानिस स्थायी ग्राहक थिए ।

शिव प्रधानले मलाई त्यसबेला पौडेल बसेको साधारण लजको एउटा सामान्य कोठामा पुऱ्याउँदा उनी खाटबाट जुरूक उठे, नमस्कार गरे, कमिज-सुरुवालमाथि लगाएको नेपाली ढाकाको टोपी मिलाएर भने- ‘म आरपी पौडेल । सबैले गलत बुझेका अथवा बुझाइएको मान्छे । हामीजस्ता इमानदार र सोभामानिसले राजनीति गर्ने समय होइन रहेछ यो । त्यसैले मैले राजनीतिबाट सन्न्यास लिएँ । अहिले राजनीतिक मैदानमा जोजो खेलाडी देख्नुहुन्छ, ती सबै छद्मभेषी हुन्, ब्याकमेलर हुन्, भ्रष्टाचारी हुन्, दिल्लीका दलाल हुन् । कसैको पनि कुनै सिद्धान्त छैन । प्रजातन्त्र नाममा अधिकनायकवाद छ । देशमा लोकतन्त्र छ, तर सिक्किममा छैन । सत्य कोही बोल्न सक्दैन । सत्यको मुख थुनिएको छ, वाक्पटु फटाहाहरूको राज्य छ । नैतिकता के हो भन्ने कसैलाई थाहा छैन । सदाचार, शुद्ध आचारण, त्याग, अनुशासन र इमानदारीको कुरा गर्नेलाई बहुला बनाइन्छ । कोहीकोही त मलाई पनि ‘बहुला’ भनी प्रचार गर्छन् ।’

करिब एक घण्टाको बसाइमा उनले यस्तै यस्तै कुरा गरे । राजनीतिक प्रश्नमा पनि दार्शनिक जवाफ दिए । के स्पष्ट गर्न खोजे भने यथार्थमा उनी पनि सिक्किमलाई त्यसरी भारतमा विलय गर्ने पक्षमा थिएनन् ।

‘हामीलाई चोग्यालका एजेन्टले भूटा प्रचार गरेर ‘देश बेचुवा’ भन्ने आरोप लगाए । तर आफ्नो मातृभूमि कसैले बेच्छ ? दिल्लीसँग मैले आजसम्म एक पैसा पनि खाएको भए आमाको रगत बराबर हो । म नर्कमा परिजाउँ । तर गाँठी कुरा जनतालाई कसले बताउने ? जनता शिक्षित छैनन्,

ठूलो स्वरले जो कराउँछ त्यसकै कुरा पत्याउँछ । ठूलो स्वरले बोल्ने ढ्वाङ त सरकारसँग मात्र छ । सत्य बोले ‘गोर्खेलौरी’ पाइन्छ, अनि के गर्नु । पहिले सीआरपीको आतंक थियो अहिले संग्राम छ । जसको शक्ति उसैको भक्ति । देश बेच्नेलाई त यमराजले पनि माफ गर्दैन नि । यदि मैले देशविरुद्ध सौदा गरेको भए अहिले यो पृथ्वीमा जीवित रहन्थेँ । तपाईंसँग यसरी भेट्ने मौका पाउँथेँ ?’

घरमा आगो लगाएपछि...

बीपीले ‘जल्दोबल्दो, अहिलेको र तेज’ भनी टिप्पणी गर्नुभएका, चोग्याल शासनविरुद्धको आन्दोलनका अर्का चर्चित हस्ती, नरबहादुर खतिवडा पनि सिक्किमको घरमा ताल्चा लगाई मुम्बई गएर वकालत पेसामा संलग्न भएका थिए । विलयपछि उनले आफूहरूले सिक्किमलाई भारतमा विलय नभई निरंकुश राजतन्त्र अन्त्य गरी लोकतन्त्र ल्याउने तथा भारतीय नागरिकले पाए सरहका अधिकार जनतालाई दिलाउने हेतुले आन्दोलन गरेको तर हाम्रो राजनीतिक र कानुनी अज्ञानता एवं भारतको कपटपूर्ण राजनीतिक चालबाजीले गर्दा यस्तो परिणाम भोग्नुपरेको स्पष्ट गरेका छन् ।

मैले विलय-विरोधीको रूपमा परिचय बनाएका र आन्दोलनकारीले ‘चोग्यालका समर्थक’ भनी प्रचार गरिएका नरबहादुर भण्डारी, खडानन्द उप्रेती, तुलसीराम शर्मा ‘कश्यप’ पवन चामलिङ, दिलकुमारी भण्डारीलगायत थुप्रैलाई भेटेँ । सहयोगी भरत कोइरालाको त्यस भेगका चर्चित नेताहरूसँग पहिलेदेखि सम्पर्क रहेकाले पनि यो भेट सहजै सम्भव भएको थियो ।

त्यसबेला भण्डारी

मुख्यमन्त्री थिए भने उप्रेती शिक्षा, चामलिङ उद्योग जनसंख्या तथा प्रचारप्रसार मन्त्री थिए । तुलसीराम विधानसभाको अध्यक्ष थिए र दिलकुमारी सांसद । दिल खोलेर, आत्मीयतापूर्वक कुरा गरे । तर अधिकांश कुराको पछाडि ‘अफ दि रेकर्ड है’ छान्पको लागि होइन है भने । त्यस्ता कुरा छान्ने, लेख्ने इच्छा बडो मुस्किलले रोकें ।

तर, उनीहरूले टेपमै रेकर्ड गराएका कुराले पनि सिक्किमे नेताहरूको मनमा त्यो विलय वा भारतको रणनीतिप्रतिको कस्तो आक्रोश रहेछ भन्ने प्रष्ट देखिन्थ्यो । सर्वाधिक लोकप्रिय र प्रभावशाली युवा नेताको रूपमा चर्चित नेता पवन चामलिङ जो त्यसबेला मुख्य मन्त्री भण्डारीको दाहिने हात मानिन्थे, उनलाई उनकै निवासस्थानमा लिएको अन्तरवार्ताको क्रममा मैले सोधेको थिएँ- ‘तपाईंहरू विलयको विरुद्ध रहे पनि, विलयका कारणले सिक्किम र यहाँका जनतालाई फाइदा त भएछ नि । विकास भएछ । शिक्षा, स्वास्थ्य, रोजगारी, व्यापार-व्यवसायका सुविधा र अवसर प्राप्त भएछन् । थुप्रै सम्भावनाका ढोका खुलेछन् । यसलाई उपलब्धि मान्नु हुन्न ?’

यस प्रश्नमा मन्त्री चामलिङले बडो सटिक र साहसिक जवाफ दिएका थिए । उनले केही गम्भीर हुँदै संक्षिप्त उत्तर दिए- ‘घर नै आगो लगाई सकेपछि खरानीको दुःख हुन्छ र विरहीजी ? निधारमा देश बेचुवाको कलंक लागिसकेपछि त्यस्ता सुविधा-असुविधाको के महत्त्व हुन्छ र ? आस्था र अस्तित्वभन्दा महत्त्वपूर्ण कुरा केही हुँदैन ।’

(वरिष्ठ पत्रकार हरिहर विरहीको पुस्तकबाट साभार गरिएको अंशहरू)

मंगलमय शुभकामना

विजया दशमी तथा दीपवली २०७४ तथा
नेपाल सम्बत् १९३८ को

शुभ अवसरमा हाम्रा समस्त
ग्राहकमहानुभावहरु, शेयरधनी एवं
शुभचिन्तकहरुमा सुख, शान्ति, दीर्घायु तथा
उत्तरोत्तर प्रगतिको मंगलमय शुभकामना

कीर्तिपुर बहुउद्देश्यीय सहकारी संस्था लि.

नयाँबजार, कीर्तिपुर, फोन नं. ४३३०६०९

विजया दशमी तथा दीपवली २०७४ तथा
नेपाल सम्बत् १९३८ को

शुभ अवसरमा हाम्रा समस्त
ग्राहकमहानुभावहरु, शेयरधनी एवं
शुभचिन्तकहरुमा सुख, शान्ति, दीर्घायु तथा
उत्तरोत्तर प्रगतिको मंगलमय शुभकामना

बाघभैरव बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.

नयाँबजार, कीर्तिपुर, फोन नं. ४३३३९२८

विजया दशमी तथा दीपवली २०७४ तथा
नेपाल सम्बत् १९३८ को

शुभ अवसरमा हाम्रा समस्त
ग्राहकमहानुभावहरु, शेयरधनी एवं
शुभचिन्तकहरुमा सुख, शान्ति, दीर्घायु तथा
उत्तरोत्तर प्रगतिको मंगलमय शुभकामना

परिवर्तनकारी बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.

नयाँबजार, कीर्तिपुर, फोन नं. ४३३३७९३

विजया दशमी तथा दीपवली २०७४ तथा
नेपाल सम्बत् १९३८ को

शुभ अवसरमा हाम्रा समस्त
ग्राहकमहानुभावहरु, शेयरधनी एवं
शुभचिन्तकहरुमा सुख, शान्ति, दीर्घायु तथा
उत्तरोत्तर प्रगतिको मंगलमय शुभकामना

उमामहेश्वर बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.

नयाँबजार, कीर्तिपुर, फोन नं. ४३३२२७५

विजया दशमी तथा दीपवली २०७४ तथा
नेपाल सम्बत् १९३८ को

शुभ अवसरमा हाम्रा समस्त
ग्राहकमहानुभावहरु, शेयरधनी एवं
शुभचिन्तकहरुमा सुख, शान्ति, दीर्घायु तथा
उत्तरोत्तर प्रगतिको मंगलमय शुभकामना

शुभसेवा बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.

पाँगा, कीर्तिपुर, फोन नं. ४३३६७०८

विजया दशमी तथा दीपवली २०७४ तथा
नेपाल सम्बत् १९३८ को

शुभ अवसरमा हाम्रा समस्त
ग्राहकमहानुभावहरु, शेयरधनी एवं
शुभचिन्तकहरुमा सुख, शान्ति, दीर्घायु तथा
उत्तरोत्तर प्रगतिको मंगलमय शुभकामना

सुकुण्डा बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.

मनमैजु, तारकेश्वर, काठमाडौं

नेपालीहरुको महान चाड विजया दशमी,
शुभदीपावली २०७४ तथा

नेपाल सम्बत् १९३८ को पावन

अवसरमा सम्पूर्ण ग्राहकवर्ग
हार्दिक मंगलमय शुभकामना

नमस्ते इन्टरनेशनल

त्रिपुरेश्वर, काठमाडौं

नेपालीहरुको महान चाड विजया दशमी,
शुभदीपावली २०७४ तथा

नेपाल सम्बत् १९३८ को पावन

अवसरमा सम्पूर्ण ग्राहकवर्ग
हार्दिक मंगलमय शुभकामना

Panchakanya

कृष्णगल्ली, ललितपुर

नेपालीहरुको महान चाड विजया दशमी,
शुभदीपावली २०७४ तथा

नेपाल सम्बत् १९३८ को पावन

अवसरमा सम्पूर्ण ग्राहकवर्ग
हार्दिक मंगलमय शुभकामना

कीर्तिपुर हिलसाइट होटल एण्ड रिसोर्ट

कीर्तिपुर, काठमाडौं

विजया दशमी तथा दीपवली २०७४ तथा
नेपाल सम्बत् १९३८ को

शुभ अवसरमा शिक्षक,
अभिभावक, विद्यार्थी लगायत सम्पूर्ण
शिक्षाप्रेमीहरुमा हार्दिक मंगलमय शुभकामना

जनसेवा माध्यमिक विद्यालय

पाँगा, कीर्तिपुर, फोन नं. ४३३०८८०

विजया दशमी तथा दीपवली २०७४ तथा
नेपाल सम्बत् १९३८ को

शुभ अवसरमा शिक्षक,
अभिभावक, विद्यार्थी लगायत सम्पूर्ण
शिक्षाप्रेमीहरुमा हार्दिक मंगलमय शुभकामना

पुष्पसदन आवासीय माध्यमिक विद्यालय

ढल्पा, कीर्तिपुर, फोन नं. ४३३९८५७

विजया दशमी तथा दीपवली २०७४ तथा
नेपाल सम्बत् १९३८ को

शुभ अवसरमा शिक्षक,
अभिभावक, विद्यार्थी लगायत सम्पूर्ण
शिक्षाप्रेमीहरुमा हार्दिक मंगलमय शुभकामना

लेवोरेटरी माध्यमिक विद्यालय

टिपू रोड, कीर्तिपुर, फोन नं. ४३३०७९०

विजया दशमी तथा दीपवली २०७४ तथा
नेपाल सम्बत् १९३८ को

शुभ अवसरमा शिक्षक,
अभिभावक, विद्यार्थी लगायत सम्पूर्ण
शिक्षाप्रेमीहरुमा हार्दिक मंगलमय शुभकामना

उज्ज्वल शिशु निकेतन एकेडेमी

सहिदपथ, पाँगा, फोन नं. ४३३०३००

नेपालीहरुको महान चाड विजया दशमी, शुभदीपावली २०७४ तथा
नेपाल सम्बत् १९३८ को पावन अवसरमा विद्यालयका सञ्चालक समिति,
शिक्षकशिक्षिका, अभिभावक एवं विद्यार्थी लगायत सम्पूर्ण शिक्षा प्रेमीहरुमा
हार्दिक मंगलमय शुभकामना

प्रिन्सिपल

महालक्ष्मी इङ्गलिस स्कूल

फुटुङ्ग, तारकेश्वर, फोन नं. ४०२६१७७

१८ औं महाधिवेशनका १८ भण्डा

चीनमा चिनियाँ कम्युनिष्ट पार्टीको उन्नाइसौँ महाधिवेशन आगामी अक्टोबर १८ बाट बेइजिङमा शुरु हुँदैछ । आगामी सन् २०२० सम्ममा चीनलाई मध्यस्तरमा विकसित देश बनाउने चिनियाँ कम्युनिष्ट पार्टी र चिनियाँ सरकारको लक्ष्य पूरा गर्ने नेतृत्व चुन्ने महाधिवेशन भएकाले पनि उन्नाइसौँ महाधिवेशनलाई विशेष महत्वका साथ लिइएको छ । साथै संसारले पनि यो महाधिवेशनलाई पनि नजिकबाट हेरिरहेको छ ।

चिनियाँ जनता पनि आफ्नो प्यारो पार्टीको ऐतिहासिक महाधिवेशनको लागि उत्साहका साथ तयारीमा लागेका छन् ।

ट्रम्प मानसिक रोगी-किम जोङ उन

प्रजग कोरियाका नेता किम जोङ उनले संरा अमेरिकी राष्ट्रपति डोनाल्ड ट्रम्पलाई ‘मानसिक रोगी’ भएको बताएका छन् । किमले प्रजग कोरियाविरुद्ध हालै दिएको धम्कीवापत ट्रम्पले मूल्य चुकाउनु पर्ने विचार व्यक्त गरे ।

मुस्किलले मात्र कुनै सार्वजनिक अभिव्यक्ति दिने गरेका किमले शुक्रबार ट्रम्प ‘कुनै देशको सर्वोच्च कमाण्ड सम्हान्ता अयोग्य’ भएको भन्दै राष्ट्रपतिलाई ‘आगोसँग खेलन रुचाउने बदमास गुण्डानायक’ को संज्ञा दिए ।

प्रजग कोरियाका विदेश मन्त्रीले संरा अमेरिकाविरुद्ध ‘उच्च तह’ को कार्यबाही गर्ने किमको घोषणा सफल बनाउन प्रजग कोरियाले प्रशान्त महासागरमा हाइड्रोजन बम परीक्षण गर्ने योजना रहेको सार्वजनिक गरेको केही घण्टामा नेता किमले यस्तो अभिव्यक्ति दिएका हुन् ।

प्रजग कोरियाको सरकारी सञ्चारमाध्यम केसीएनएले किमको सम्बोधन प्रशारण गरेको थियो । ट्रम्पले गएको मंगलबार संरा संघको महासभामा किमले सो भाषण गरेका थिए ।

ट्रम्पले यदि संरा अमेरिका र उसका पक्षधर देशहरूमा हमला गरे प्रजग कोरियालाई पूर्ण रुपमा ध्वस्त बनाइदिने भनेका थिए । उनले किमलाई रक्रेट म्यान भनी व्यंग्य समेत गरेका थिए । उनले किम आत्मघाती भिसनमा लागेको भनेका थिए ।

‘संसारसामु आज ट्रम्पले मेरो र मेरो देशको बेइज्जत गरेका छन् । हामीले यो कुरालाई गम्भीरतापूर्वक लिएका छौँ र इतिहासकै सबभन्दा उच्च तहमा त्यसको प्रतिक्रिया दिनेछौँ’, प्रजग कोरियाले आफूलाई संरा अमेरिकी हमलाबाट जोगाउन आणविक हतियार बनाउनु परेको बताउँदै आएको छ । प्रजग कोरियाले सेनालाई नै पहिलो स्थानमा राख्ने सोन्गुन नीतिलाई आफ्नो राज्य नीति बनाएको छ ।

प्रजग कोरियाले संरा अमेरिकाको मूलभूमिलाई आफ्नो निशाना भएको बताउँदै आएको छ र हालैका हप्ताहरूमा आफ्ना

सभामुख किन लोकतन्त्रविरोधी ?

व्यवस्थापिका-संसद सञ्चालन गर्न आवश्यक गणपुरक संख्यासम्बन्धि नियम भित्र मंगलबार सभामुख ओनसरी घर्तीमगरले संसदको कार्यबाही अघि बढाएको घटना नेपालको प्रजातान्त्रिक इतिहासमा सदैव कलंकको रुपमा रहिरहनेछ । संसद चलिरहँदा कोही एक जना मात्र सांसद पनि उठेको अवस्थालाई संसद अवरोध मानिने प्रचलनको बर्खिलाप गर्दै संसद-सदस्यहरूले नाराबाजी गर्दै गर्दा समेत सभामुखले विधेयक पारित भएको घोषणा गरिन् । यो प्रजातन्त्र र विधिको शासनको उल्लंघन र अपमान हो ।

संसद भवन भित्र जम्मा १२९ जना मात्र सांसदहरू सहभागी भएको बेलामा सभामुखले १५१ जना सांसद सहभागी भएको भुठ बोलेर विधेयक पारित भएको घोषणा गरिन् । संवैधानिक निकायको प्रमुख पदमा आसिन व्यक्ति समेतले यसप्रकार भुठ बोलेर जबरजस्ती आफ्नो मनोमानी लादनु लोकतन्त्रविरोधी कदम हो । कुनै पनि लोकतान्त्रिक देशमा संसदलाई लोकतान्त्रिक अभ्यासको सबभन्दा उच्चतम थलो मानिन्छ । सदनभित्र सांसदहरूले बोलेका कुराको तत्काल सम्बोधन हुनु र त्यसवापत् कुनै मुद्दा नचल्ने बन्दोबस्त नै लोकतन्त्रको सर्वोत्तम पक्ष मानिन्छ । संसद सांसदहरूले आफूले प्रतिनिधित्व गरेको वर्गको पक्षमा संघर्ष गर्ने संवैधानिक थलो हो । तर जब कुनै संसदमा सांसदहरूको

कुनै सुनुवाई हुँदैन बरु चर्को नाराबाजीबीच पनि जबरजस्ती कुनै पनि कानुन पारित गरिन्छ भने लोकतन्त्रको नाममा पाखण्ड सावित हुनेछ ।

लोकतन्त्रको सबभन्दा सुन्दरतम पक्ष भनेको विचारको कदर हुनु हो भन्ने मान्यता छ । तर संवैधानिक निकायको प्रमुखले कानुनी रुपमा कोही सांसदले उठाएको कुराको सम्बोधन नगरी भुठको आडमा विधेयक पारित गर्छन् भने संसदको नाटक किन जरुरी भयो र ? कुनै दल विशेषको पार्टी कार्यालय वा कसैको निवासमा बैठक बसेर आफूले खोजेको विधेयक पारित गर्दा के समस्या हुन्छ र ? अब कम्तीमा सभामुख ओनसरी घर्तीले कुनै पनि सन्दर्भमा लोकतन्त्रको शब्दोच्चरण गर्नु अनैतिक हो ।

शक्तिपृथकीकरणको सिद्धान्तअनुसार सभामुख सरकारलाई

चीनको पूर्वी प्रान्त चाङ्सु प्रान्तमा विभिन्न क्षेत्रका १९ जना प्रतिनिधिहरूले महाधिवेशनको सफलताको कामना गर्दै १९ वटा भण्डा बुनेर प्रदर्शन गरेका छन् । उनीहरूको यो प्रस्तुतिले चीनका जनतामा कम्युनिष्ट पार्टीको महाधिवेशनप्रति उत्साह जगाएको छ ।

आणविक शक्ति प्रदर्शन पनि गर्दै आएको छ ।

किमले राष्ट्र संघमा ट्रम्पले दिएको भाषणलाई मानसिक रुपमा समस्याग्रस्त व्यवहार र इतिहासमा सबभन्दा खतरनाक युद्धको घोषणाको संज्ञा दिएका छन् । उनले ट्रम्पको भाषणले आफूले चुनेको बाटो सही भएको प्रमाणित गरेको र त्यो बाटोमा आफू अन्तिम दमसम्म लागिरहने घोषणा समेत गरे ।

किमले आफूले ट्रम्पलाई कसरी प्रतिक्रिया दिने भन्ने विषयमा गम्भीर रुपमा सोचिरहेको र ट्रम्पले सोचेभन्दा परको परिणाम आउने बताए ।

प्रजग कोरियाको सन्दर्भमा यसप्रकार प्रमुख नेताकै नाममा यसप्रकारको प्रतिक्रिया आउनु स्वभाविक होइन ।

‘संसारसामु आज ट्रम्पले मेरो र मेरो देशको बेइज्जत गरेका छन् । हामीले यो कुरालाई गम्भीरतापूर्वक लिएका छौँ र इतिहासकै सबभन्दा उच्च तहमा त्यसको प्रतिक्रिया दिनेछौँ’, किमले भने ।

- अर्जुन

नेपालभाषाको.....

मामिलामा हस्तक्षेप गरिरहेको भन्दै रामदेव भारतीय एकाधिकार पूँजीले प्रयोग गरेको ठग भएको दृष्टान्त प्रस्तुत गर्नुभयो ।

साहित्यकार एवम् राजनीतिज्ञ लक्ष्मण राजवंशीले साहित्यले परिवर्तनलाई घच्चच्याउने उल्लेख गर्दै लोकतान्त्रिक गणतन्त्र नेतातन्त्रमा रुपान्तरण भएको धारणा राख्नुभयो । उहाँले सदनमा जुवा खेल्ने विधेयकहरू पारित गर्ने गरेको विचार राख्दै भागवण्डाको राजनीतिकै कारण विकृतिहरू आएको उल्लेख गर्नुभयो । उहाँले भन्नुभयो, ३ नं. प्रदेशको राजधानी भक्तपुर बनाउन सम्बन्धित सबैले पहल गर्नुपर्छ ।

भक्तपुर र नगरपालिकाका उपप्रमुख रजनी जोशीले स्याटेलाइट सीटीको नाममा पुराना ऐतिहासिक सहर तथा सम्पदाहरूको विनाश हुने खतरा भएको चर्चा गर्दै काठमाडौँका तीनै सहरलाई मिलाएर मेगा सीटी बनाउने योजना पनि उपयुक्त नभएको उल्लेख गर्नुभयो ।

प्राध्यापक सर्वज्ञभक्त मल्लले शिक्षाले नै समाज परिवर्तनको ढोका खोल्ने भन्दै भक्तपुर नगरपालिकाले शिक्षामा गरेको लगानी नमूना भएको चर्चा गर्नुभयो । उहाँले नयाँ पुस्तालाई संस्कार, भाषा र आचरण सिकाउनुपर्ने तीतो यथार्थ रहेको उल्लेख गर्नुभयो ।

इतिहासकार प्राध्यापक पुरुषोत्तमलोचन श्रेष्ठले जनता बाँचे भाषा जिउँदो रहने नाराको समर्थन गर्दै मानिसले नै भाषा र संस्कृतिको विकास गरेको र उसले नै जिउँदो बनाउने तर्क गर्नुभयो ।

बुद्धिजीवी कृष्णलाल प्रधानले भक्तपुरका जनताको सहयोगमा शिक्षामा भएको प्रगतिको प्रशंसा गर्दै अहिले भक्तपुर सफा, स्वस्थ र सुसंस्कृत भएको बताउनुभयो । उहाँले नेपालभाषा र नेपाली भाषामा सँगै विकास गर्नुपर्ने अवस्था आएको धारणा राख्नुभयो ।

खुप इन्जिनियरिङ्ग कलेजका प्राचार्य सुजन माकले भक्तपुरलाई ज्ञान र विज्ञानको केन्द्र बनाउन प्राध्यापक तथा बुद्धिजीवीले पनि सक्दो प्रयास गरिरहेको उल्लेख गर्दै कम शुल्कमा गुणस्तरीय शिक्षा दिने उद्देश्य सार्थक भएको विचार राख्नुभयो ।

पूर्वजर्नेल एवम् सैन्य इतिहासविद् डा. प्रेमसिंह बस्न्यातले बर्दी लगाउने सेनाले भन्न नसकेको तथ्य साहित्यकारले भनिरहेकोमा खुशी व्यक्त गर्दै देशको स्वाधीनता रक्षाको निम्ति सबै एकजुट हुनुपर्ने विचार राख्नुभयो । उहाँले नेपाली सेना, प्रहरी, प्रशासन र जनताबीच ठूलो खाडल भएको विचार राख्नुभयो ।

जलस्रोत अभियन्ता रतन भण्डारीले नेपाल र भारतबीच सबभन्दा विवादित विषय जलस्रोत भएको भन्दै कोशी र गण्डक सम्झौताको विरोध गर्ने पाटीहरूले नै महाकाली सन्धि अनुमोदन गरेको इतिहास बताउनुभयो । उहाँले महाकाली सन्धिअनुसार कुनै काम नभएकोले सन्धिको औचित्य समाप्त भएको तर्क गर्नुभयो ।

पत्रकारिता शील साहित्यकार मातृका पोखरेलले, कवयित्री प्रतिसरा सायमी र सुलोचना मानन्धरले बोल्नुभएको थियो । समारोहमा वाद्य गुरुहरू शंखनारायण सुवाल र आशबहादुर माकलाई नेमकिपाका अध्यक्ष रोहितले दोसल्ला ओढाइ सम्मान गर्नुभएको थियो । समारोहमा नेमकिपाका केन्द्रीय सदस्य बुद्धिकुमार गोसाईंले साहित्यका विभिन्न विधामा उत्कृष्टलाई पुरस्कार वितरण गर्नुभएको थियो । त्यस्तै श्यामसुन्दर धोभडेलले सिद्धिस्मृति पुरस्कार वितरण गर्नुभयो । कार्यक्रममा तःमुज्याका सचिव सुरेन्द्रराज गोसाईंले धन्यवाद मन्तव्य र स्थानीय संयोजन समितिका कोषाध्यक्ष पुरुषोत्तम तमखुले कार्यक्रमको निम्ति भएको आयव्यय विवरण प्रस्तुत गर्नुभएको थियो ।

पहिलो दिनको कार्यक्रममा वरिष्ठ कानूनविद् कृष्ण प्रसाद भण्डारी र संस्कृतविद् तेजेश्वर बाबु ग्वंगलाई प्रमुख अतिथि नारायणमान बिजुक्छेले दोसल्ला ओढाई सम्मान गरिएको थियो । पहिलो दिन सभापति पत्रकार एवं साहित्यकार लक्ष्मण जोशी र दोस्रो दिनमा सहिद साप्ताहिक पत्रिकाका प्रधान सम्पादक नारायण महर्जनको सभापतित्वमा भएको थियो ।

कार्यक्रमका दुवै राति सांस्कृतिक कार्यक्रम प्रस्तुत भएको थियो ।

समाजको....

समाजका अध्यक्ष हिरा बहादुर महर्जनको सभापतित्वमा भएको कार्यक्रममा गुजय सिंहले संचालन गर्नुभएको थियो ।

कार्यक्रममा जनसेवा माविका प्राचार्य नन्दकुमारी महर्जन, शिक्षक रामचन्द्र महर्जन, वडा नं. ८ का अध्यक्ष विनोद महर्जन लगायत उपस्थित महानुभावहरूले शान्ति सुरक्षामा प्रहरीले खेल्नुपर्ने भूमिका, समुदायले खेलेका भूमिकाबारे जिज्ञासा राखेका थिए ।

एमाले, माके.....

संविधान सशोधनको लागि आवश्यक दुईतिहाई बहुमत पुर्‍याउन चालिएको रणनीति भएको बताउनुभयो ।

तीन दलको सहमतिको कुनै सैद्धान्तिक आधार नभएको उहाँको भनाई छ ।

‘यो पूँजीवादी पार्टीहरूको तालमेल हो । यो कुनै सैद्धान्तिक एकता होइन । चुनावी तालमेल मात्र हो ।’, अध्यक्ष रोहितले भन्नुभयो ।

उहाँले एमाले र माओवादी केन्द्रले कम्युनिष्टको खोल ओढेर जनतालाई भुक्त्याउने काम गरिरहेको र उनीहरूबीचको एकताले देशलाई कुनै हित नगर्ने धारणा राख्नुभयो ।

तीन दलबीचको एकता भारतीय शासक वर्गको डिजाइनअनुसार भएको चर्चा गर्दै बिजुक्छेले वाम एकताको नाममा सत्तामा जाने खेलबारे जनता सजग हुनुपर्ने विचार व्यक्त गर्नुभयो । ‘एमाले र माओवादी केन्द्रबीचको तालमेल अरु केही नभई देश सिध्याउने कदम हो ।’,उहाँले भन्नुभयो ।

चुनावमा मतसीमाको

प्रावधान कम्युनिष्ट पार्टीहरूको मुद्दा हुन नसक्ने विचार व्यक्त गर्दै उहाँले प्रतिपक्षमा बसेर देश र जनताको पक्षमा आवाज उठाउने नेमकिपाको नीतिमा कुनै परिवर्तन नआउने प्रष्ट पार्नुभयो ।

‘इमान्दारीपूर्वक कम्युनिष्ट भएर देश र जनताको सेवा गर्ने हाम्रो लक्ष्यमा कुनै हेरफेर भएको छैन ।’, उहाँले भन्नुभयो ।

उहाँले समयान्तरमा एमालेलाई भाई काँग्रेस भएको भन्ने नेमकिपाको विश्लेषण प्रमाणित भएको बताउनुभयो ।

उहाँले एमाले नेता माधव नेपाललाई प्रधानमन्त्री बनाएर नेर्का सहितको नयाँ गठबन्धन सरकार बन्ने सम्भावना भएको विश्लेषण गर्नुभयो ।

अन्तर्राष्ट्रिय ज्येष्ठ....

१ लाख रुपैयाँ भौतिक सामान खरिद गर्न सहयोग गर्ने प्रतिबद्धता व्यक्त गर्नुभयो ।

कीर्तिपुर नपाका उपप्रमुख खड्काले सेवा केन्द्रले बजेटको लागि नपामा सूची पेश गर्न आग्रह गर्नुभयो भने ज्येष्ठ नागरिकको लागि नपाबाट सुगर र उच्च रक्तचापको निःशुल्क औषधी वितरण गर्न लागेको बताउनुभयो ।

संस्थाका अध्यक्ष दुर्गा कुमारी महर्जनको सभापतित्वमा भएको कार्यक्रममा सांसद रुपा महर्जन श्रेष्ठ, अक्षय कोषको लागि १ लाख नगद सहयोग प्रदान गर्नुहुने कृष्णहरी महर्जन, सुलक्षण विहारका गुरुमा डा. अनोजा गुरुमा, पूर्व राज्यमन्त्री दिलीप महर्जनलगायतले बोल्नुभएको थियो ।

कार्यक्रममा संस्थाको लागि भौतिक सहयोग गर्नुहुने विभिन्न सहयोगीदाता, ज्येष्ठ नागरिक भ्रमणमा लग्नुहुने व्यक्ति र सेवा केन्द्रका आजीवन सदस्य बन्नु भएका ज्येष्ठ नागरिकलाई पनि सम्मानपत्रद्वारा सम्मान गरिएको थियो ।

कृषिमा....

स्थानीय अन्वेषणको आवश्यकता रहेको बताउनुभयो ।

अन्वेषणको लागि कृषि शिक्षाका विशेषज्ञ र समाज नै अगाडि बढ्नुपर्ने भन्दै एक पटक भनेको र गरेको तालिमबाट सफल नहुने बताउनुभयो ।

कृषिमा विकास गर्न स्थानीय अन्वेषण गरी सम्बन्धित नीति निर्माण गर्ने निकायमा घच्चच्याउनुपर्ने बताउनुभयो । वहाँले कार्यक्रममा उठेका जिज्ञासाको जवाफ दिँदै कौसी खेतीमा पनि संलग्न जनाउनुपर्ने बताउनुभयो ।

कार्यक्रममा कृषि विषयमा अध्ययनरत विद्यार्थी सलिना महर्जनले ‘नेपालमा कृषि शिक्षा’ र दीक्षा महर्जनले ‘कृषि विकासमा स्थानीय अन्वेषण’ विषयका छुट्टाछुट्टै प्रस्तुतिकरण पेश गर्नुभएको थियो ।

प्रस्तुतिमाथि समालोचक राजेन्द्र महर्जनले प्रशंसा गर्दै प्रेरणाको रुपमा लिनुपर्ने बताउनुभयो ।

राराहिल स्कुलका व्यवस्थापन समितिका अध्यक्ष तुल्सीदास महर्जनको सभापतित्वमा भएको कार्यक्रममा विद्यालयका प्रिन्सिपल जगत बहादुर महर्जन, दिपा महर्जनलगायतले बोल्नुभएको थियो ।

बालकुमारी सहकारीको दशौं साधारण सभा सम्पन्न

नगाउँ । बालकुमारी बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.को दशौं वार्षिक साधारण सभा असोज ७ गते शनिबार नगाउँस्थित सामुदायिक भवनमा सम्पन्न भयो ।

सभाको उद्घाटन कीर्तिपुर नपा वडा नं. ९ का वडा अध्यक्ष गंगाराम महर्जन र संस्थाका अध्यक्ष सादुराम महर्जनले संयुक्त रुपले पानसमा बत्तीबाली गर्नुभएको थियो ।

त्यसक्रममा प्रमुख अतिथि वडाअध्यक्ष महर्जनले बालकुमारी सहकारीले सबै निक्षेपकर्ता र ऋणीको मन जित्ने काम गर्नुपर्ने बताउनुभयो ।

सभामा संस्थाका अध्यक्ष सादुराम महर्जनले संस्थाको वार्षिक प्रतिवेदन र लेखा समितिका

संयोजक गौतम महर्जनले आर्थिक प्रतिवेदन प्रस्तुत गर्नुभएको थियो ।

कार्यक्रममा इन्दु महर्जनले महिला सशक्तिकरण तालिम र अंजली महर्जनले व्यक्तित्व विकास तालिम लिँदाको

अनुभव र राम्रो पक्षबारे बोल्नुभएको थियो ।

संस्थाका अध्यक्ष सादुराम महर्जनको सभापतित्वमा भएको कार्यक्रममा ललिता महर्जन, समिता महर्जनले पनि बोल्नुभएको थियो ।

दर्शनको सातौं साधारण सभा सम्पन्न

कीर्तिपुर । दर्शन बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.को सातौं वार्षिक साधारण सभा असोज ७ गते शनिबार कृष्ण क्याटरिङ्ग हलमा सम्पन्न भयो ।

साधारण सभाको उद्घाटन प्रमुख अतिथि राष्ट्रिय सहकारी बैंकका अध्यक्ष रमेश प्रसाद पोखरेलले पानसमा बत्ती बाली गर्नुभयो ।

त्यसक्रममा वहाँले दर्शन बचतको गतिविधिले

समाजको हितमा काम गरे को मा प्रशंसा गर्दै सहकारीको नियमानुसार सधैं अगाडि बढ्न शुभकामना दिनुभयो ।

सभामा संस्थाका अध्यक्ष दिनेश दर्शनधारीले आर्थिक वर्ष २०७३/०७४ को वार्षिक प्रगति प्रतिवेदन प्रस्तुत गर्नुभएको थियो । कोषाध्यक्ष जेनु महर्जनले संस्थाको आर्थिक प्रतिवेदन प्रस्तुत गर्नु

संस्थाका अध्यक्ष दिनेश दर्शनधारीको सभापतित्वमा भएको कार्यक्रममा आदिवासी जनजाति महिला साकोसका अध्यक्ष शिव श्रेष्ठ, आमोश चौधरी संस्थाका उपाध्यक्ष अनिश नापितलगायतले बोल्नुभएको थियो ।

कार्यक्रममा उत्कृष्ट निक्षेपकर्ता, उत्कृष्ट कर्मचारी र ज्येष्ठ नागरिकलाई सम्मान पनि गरिएको थियो ।

खड्ग भवानीको नवौं वार्षिक सभा सम्पन्न

कीर्तिपुर । खड्ग भवानी बचत तथा ऋण सहकारी संस्थाको नवौं वार्षिक साधारण सभा असोज ७ गते शनिबार सम्पन्न भयो ।

संस्थाका ज्येष्ठ सदस्य विष्णुकुमार प्रधानद्वारा नवौं वार्षिक साधारण सभाको पानसमा दीप प्रज्वलन गरी उद्घाटन गर्नुभएको थियो ।

संस्थाका अध्यक्ष एवं कार्यक्रमका सभापति प्रयागमान

प्रधानले संस्थाको वार्षिक प्रतिवेदन, कोषाध्यक्ष मोहन बहादुर प्रधानले आ.व. २०७३/०७४ को आर्थिक प्रतिवेदन र भावी अनुमानित आयव्यय पेश गर्नुभएको थियो ।

कार्यक्रममा संस्थाका सल्लाहकार रविन्द्र बहादुर प्रधान, सहकारी डिभिजन कार्यालयका प्रतिनिधि नरबहादुर थापा, संस्थाका कोषाध्यक्ष नरेन्द्र प्रधान र सचिव राजेश प्रधानले पनि बोल्नुभएको

थियो ।

कार्यक्रममा असल निक्षेपकर्ता श्रीमती पूर्णशोभा रिसाललाई उपहार सहित सम्मान गरिएको थियो ।

संस्थाको आ.व. २०७३/०७४ मा कुल पुँजी १,०९,९५,८०० रुपैयाँ, निक्षेप ५,७१,४७,८०२।८५ र लगानी ६,३७,२३,२९४ रुपैयाँ भएको जनाएको छ ।

सर्वोच्च अदालतमा भिडियो कन्फेरिन्सिङ सेवा शुरु

काठमाडौं । सर्वोच्च अदालतले सेवाग्राहीलाई न्याय सेवामा सुनिश्चितता गर्न आजदेखि भिडियो कन्फेरिन्सिङ्ग सेवा शुरु गरेको छ ।

सो प्रविधिबाट टाढा रहेको स्थानबाट साक्षी परीक्षण गर्ने, बयान गराउने र प्रमाण बुझ्ने काम भएपछि अदातल धाउनुपर्ने बाध्यता हट्नेछ । मुद्दाको सुनुवाइका क्रममा साक्षी परीक्षण, विशेषज्ञको बयान/बकपत्र गराउन एवं अभियुक्तलाई हिरासतमा राख्ने-नराख्ने जस्ताको निर्णय पनि भिडियो कन्फेरिन्सिङ्गमार्फत सम्बन्धित निकायलाई दिइने छ । सेवाबाट मुलुकभरका कुनै पनि अदालतमा हुने कार्यक्रममा सीधै प्रधानन्यायाधीश तथा न्यायधीशले प्रशिक्षण, तालिम र गोष्ठी समेत सम्बोधन गर्ने छन् ।

भिडियो कन्फेरिन्सिङ्ग सेवाको आज प्रधानन्यायाधीश गोपालप्रसाद पराजुलीले उच्च अदालत पाटनका मुख्य न्यायाधीश टंकबहादुर मोक्तान

र पोखराका मुख्य न्यायधीश पुरुषोत्तम भण्डारीसँग कुराकानी गरेर शुरुवात गर्नुभयो ।

सो अवसरमा प्रधानन्यायाधीश पराजुलीले सो सेवाबाट न्याय सम्पादन छिटो छरितो, सहज र सुलभ हुने बताउनुभयो । अदालतका न्यायाधीश अनिलकुमार सिन्हाले न्यायालयलाई प्रविधिमैत्री बनाउन कन्फेरिन्सिङ्ग सेवा सुरु गरिएको जानकारी दिनुभयो ।

अदालतका मुख्य रजिष्ट्रार नहकुल सुवेदीले न्यायपालिकालाई कागजविहीन बनाउने अवधारणानुरूप कागजी पत्राचारको सट्टा सफ्टवेयरको प्रयोग गरी अनलाइनबाट सेवा दिन थालिएको बताउनुभयो ।

सर्वोच्च अदालतले न्यायपालिकाको तेस्रो पञ्चवर्षीय रणनीतिक योजनानुसार 'छिटो छरितो न्याय, सबैका लागि न्याय' दिन सेवा शुरु गरेको सहप्रवक्ता नगेन्द्रकुमार कालाखेतीले जानकारी दिनु भयो ।

खानपानमा विविधता आवश्यक – पूर्णचन्द्र वस्ती

हाम्रो समाजमा खानाका लागिमात्र होइन, संस्कार चलाउन, चाडबाड मनाउन चामलको ठूलो महत्त्व छ । देवी-देउताको लागि चामलको टीका नभई हुँदैन । अरू बेला मकैको ढिँडो, मकैको भात (च्याँख्ला) आदिले छाक टारे पनि चाडबाडमा त धानको भात चाहिन्छ । मासु पकाएको दिन पनि धानको भात नै चाहिन्छ । मासुभात भनेर जुन स्वाद हाम्रो जिब्रोमा बसेको छ, त्यो मासुको भोल र धानको भात नै हो । सानैदेखि भात खाएको भएर होला, हामी नेपालीलाई भातको लत नै लागेको छ । भातको सट्टा अरू खाना खाँदा के नभए जस्तो के नपुगेजस्तो असन्तुष्टि भइरहेको हुन्छ ।

धानको भात सम्पन्नताको प्रतिकको रूपमा पनि लिइन्छ । हिमाल तथा पहाडमा जोसुकैको धान फल्ने खेत हुँदैन । धान फल्ने खेत अलि धनीमानीको मात्र हुन्छ । वर्षैभरि धानको भात खान पाउनु भनेको धनी हुनु हो, सम्पन्न हुनु हो । त्यसैले हिमाल, पहाडबाट अलि केही पैसाको जोरजाम भइसकेपछि मधेस खेती किन्ने चलन थियो र अझै पनि यो चलन छँदैछ । मधेसमा बसाई-सराइ बढनुमा हिमाल, पहाडमा हुने अरू दुःख पनि होलान् । तर मकै, कोदोको खान्कीबाट मुक्ति पनि बसाई-सराइको एउटा कारण हुनसक्छ । पहाडतिर 'मधेसमा दुःख पाए पनि धानको भात खान पाइन्छ' भन्ने कुरा धेरैजनाको मुखबाट अझै पनि सुन्ने गरिन्छ । तर अहिले हिमाल, पहाड जताततै चामल पुगिसकेको छ । धानको भात धेरैजसो नेपालीको दैनिक छाक टार्ने खाना बनिसकेको छ । बरु विभिन्न स्वाद र गुणस्तरमा पाइने चामल र त्यसको मूल्यका आधारमा हैसियत अनुसारका भान्छामा पुग्लान् । तर धेरैजसोका भान्छामा धानको भात नै पाक्ने गर्छ । धानको भात हामी सबै नेपालीको जीवनको अभिन्न अंगको रूपमा स्थापित भइसकेको छ ।

भात मीठो हुन्छ, अनि पचाउन पनि सजिलो हुन्छ, त्यसै हुनाले यो यति धेरै लोकप्रिय छ । बिरामी हुँदा चामलको जाउलोले बिरामीलाई तडिग्रन सघाउँछ भने चामलको जाउलो वा भात बाल-वृद्ध सबैलाई सुपाच्य र स्वादिलो हुन्छ । संसारभर नै गहुँबाट बनेका परिकारको विविधता धेरै छ । चाउचाउ, बिस्कुट, पास्ता, केक, पाउरोटीजस्ता खानेकुरा बजारमा प्रशस्तै छन् । गहुँका परिकार धेरै पाइए पनि यी खानेकुरा सबैलाई त्यत्तिकै सुपाच्य हुँदैनन् ।

पौष्टिक हिसाबले पनि चामल एक महत्त्वपूर्ण अन्न हो । चामलमा शक्ति, क्याल्सियम, आइरन, भिटामिन बी १, भिटामिन बी ५, फोलिक एसिड र भिटामिन 'इ' अरू अन्नमा भन्दा बढी मात्रामा पाइन्छ । चामलमा प्रोटीनको मात्रा अरू अन्नमा भन्दा

केही कम भए पनि यसमा हुने प्रोटीनको गुणस्तर अरू अन्नको भन्दा राम्रो हुने गर्छ । अझ ब्राउन राइस, ब्ल्याक राइसजस्ता रडयुक्त चामलको त पौष्टिकताभन्दा पनि स्वास्थ्यका लागि बढी लाभदायक हुने कुरा हालसालै का अनुसन्धानहरूले प्रमाणित गरेका छन् । त्यतिमात्र होइन, कृषि प्रविधिको माध्यमबाट भिटामिन ए युक्त चामल गोल्डेन राइसको सफलतापूर्वक विकास भइसकेको छ भने आइरन तथा जिंकयुक्त चामलसमेत विकास भइसकेका छन् । चामलमा पाइने प्रोटीनको गुणस्तर अझै बढाउने काममा वैज्ञानिकहरू प्रयत्नरत छन् । खाद्य प्रविधिका माध्यमबाट उसिना चामल बनाउनाले चामलको पौष्टिक तत्त्व जोगाउन सकिन्छ भने थप पौष्टिक बनाउन विभिन्न भिटामिन तथा खनिज तत्त्व मिसाउने कार्य कतिपय देशमा सफलतापूर्वक सम्पन्न भइसकेको छ ।

सामान्यतया मिलमा कुटेको सेतो चामलमा पेट भर्ने, शक्ति या क्यालोरी दिने तत्त्व कार्बोहाइड्रेट धेरै मात्रामा पाइने र अन्य पौष्टिक तत्त्व जस्तै भिटामिन तथा खनिज तत्त्वहरू एकदमै कम पाइने हुन्छ । शक्तिकै लागि त कोदो, फापर, मकै, गहुँ, जौ, आलु, पिँडालु, तरुल जे खाए पनि हुन्छ । चामलमा भन्दा गहुँको आँटा, कोदो या फापरको पिठो, मकैको पिठो तथा च्याँख्ला, जौको पिठो या सातु आदिमा बढी मात्रामा पाइन्छन् । सेतो चामलमा भन्दा अरू सबै अन्नबाट बनेका खानेकुरामा रेशायुक्त पदार्थ या फाइबर बढी पाइन्छ, जुन रक्तसञ्चार एवं पाचन प्रणालीलगायत मधुमेहका लागि फाइदाजनक हुन्छ । साथै चामलमा भन्दा अरू अन्नमा क्याल्सियम तथा आइरनजस्ता आवश्यकीय खनिज तत्त्व बढी मात्रामा पाइन्छन् । यस तथ्यले चामलभन्दा अरू अन्न पौष्टिक दृष्टिकोणले उत्तम हुन्छन् भन्ने देखाउँछ ।

चामललगायतका अन्नको आविष्कार अहिलेको मानव सभ्यताको जग हो । अन्न उत्पादनले एकातिर मानव जीवनमा सहजता आयो, खानेकुरा खोज्न टाढा-टाढासम्म भौतारिनु परेन । तर अर्कातिर लामो समयदेखि उपभोग हुँदै आएका फलफूल, तरकारी, सागपात, माछामासु, बदाम र ओखरजस्ता खानेकुरा दुर्लभ हुनथाले । लाखौं वर्षसम्म विविध खानेकुरामा बानी परेको मानव शरीर अन्न या अन्नबाट बनेका खानेकुराबाट पेट भर्दा पहिले पाइरहेका पौष्टिक तत्त्व पाइन छाडे, जसले गर्दा विभिन्न किसिमका कुपोषणले सताउन थाल्यो । हाल पनि यी समस्या जनस्वास्थ्य समस्याकै रूपमा छन् भने अन्न र अन्नबाट बनेका खानेकुराको असीमित उपभोग, चिल्ला र

गुलिया खाद्य वस्तुको प्रचुर मात्रामा उपलब्धता एवं उपभोग, शारीरिक परिश्रम बिनाको आधुनिक जीवनशैलीले गर्दा मोटोपनमा व्यापक वृद्धि भई हृदयरोग, मधुमेहजस्ता रोगमा व्यापक वृद्धि हुनाले मानवपूँजी निर्माणमा ठूलो बाधा पुगेको छ ।

भातलाई पछिल्लो समयमा मोटाउने खाना भनेर दोष पनि लगाउन थालिएको छ । भात खाएर मोटाइने हाम्रो खाने बानीले गर्दा हो । सहरको बसाइ, गाडी या मोटरसाइकल चढाइ, अनि बेलुकीको खाना मज्जाले खुवाइ थाहै नपाई जीउको मोटाइ । यही हो, हाम्रो समस्याको जड । बिहान हतार-हतार दुई-चार गाँस च्यापेर काममा जान हतार, दिउँसो हल्काफुल्का खाजा, साँझपख कहिलेकाहीँ साथीभाइसँग जमघट अनि बेलुका मस्तको खाना । मस्तको खाना भन्नाले अघाउँजी खाने भन्ने बुझिन्छ । नानीदेखि लागेको बानी, अघाउँजी नखाए चित्तै नबुझ्ने ।

भातले यो गर्‍यो, त्यो गर्‍यो भनेर सत्तोसराप गर्नुभन्दा हामीले खानपानमा थोरै सुधार गर्नसके हामी स्वस्थ हुन्छौं । त्यसको लागि हामीले भात खाने होइन, खाना खाने बानी विकास गर्नुपर्‍यो । एक छाक भात, एक छाक रोटी खानुपर्‍यो । धान, गहुँमात्र होइन, अन्य विभिन्न किसिमका अन्नबाट बनेका खाने कुरालाई भान्सामा भित्र्याउनुपर्‍यो । मकैका च्याँख्ला, कोदोको रोटी या ढिँडो, फापरको रोटी या ढिँडोजस्ता खानेकुरा नियमित रूपमा खाने गर्नुपर्‍यो । दाल, गेडागुडीलाई भात या रोटीसँग खाने होइन कि भात या रोटी बराबरजस्तै खान थाल्नुपर्‍यो । माछा, मासु, अण्डा, दूध नियमित रूपमा उपभोग गर्नुपर्‍यो । यी खानेकुरा विशेषगरी बढ्दो उमेरका केटाकेटीलाई नियमित ख्वाउनुपर्‍यो । हरिया सागपात सके हरेक छाक नसके हरेक दिन उपभोग गर्नुपर्‍यो । फलफूल पनि हरेक छाक या हरेक दिन खानैपर्ने खाना हुन् । हरेक छाकमा केही न केही फलफूल खाने गर्नुपर्‍यो । महँगा फलफूल नै खानुपर्छ भन्ने छैन । मौसम अनुसार पाइने अनि कम मूल्यका फलफूल बढी पोषिला हुन्छन् ।

भातभन्दा अरू खाना पोषिला हुन्छन् भन्दैमा हामीलाई बानी परेको खाना चटक्क छोड्न पनि सकिँदैन । खानपानमा 'भात'को एकाधिकार अन्त्य गर्दै सबै खानालाई समान पहिचान दिई विविधता र समावेशिता अपनाउन जरुरी भएको छ । त्यसले मात्र खानपानबाट सिर्जना हुने रोगबाट मुक्ति पाइन्छा स्वस्थ व्यक्ति, स्वस्थ परिवार, स्वस्थ समाज निर्माणमा पनि सहयोग पुग्छ ।

(वस्ती खाद्य प्रविधि तथा गुण नियन्त्रण विभागका वरिष्ठ खाद्य अनुसन्धान अधिकृत हुन्- स)